

Éves beszámoló, olasz kétoldalú kapcsolatok

Kálmán Zoltán tanácsos, mezőgazdasági és környezetügyi szakdiplomata

2015. július 1 – 2016. június 30.

A beszámoló tartalmi tagolása:

1. **Összefoglaló adatok az olasz mezőgazdaságról és élelmiszertermelésről**
2. **Fontosabb olasz agrárpolitikai intézkedések**
3. **Kétoldalú agrár- és élelmiszer kereskedelem**
4. **Környezetvédelem**
5. **Összegző észrevételek, javaslatok**

1. Összefoglaló adatok az olasz mezőgazdaságról és élelmiszertermelésről

Olaszország teljes területe 30,2 millió ha, aminek 35%-a hegyvidék, 42%-a dombság és mindössze 23%-a a sík terület aránya.

A mezőgazdaságilag művelt terület nagysága évről évre fokozatosan csökken (az utóbbi 50 évben több mint 5 millió hektárral), jórészt beépítések, utak, városok, ipari és kereskedelmi központok terjeszkedése miatt. A folyamat megállítása érdekében az olasz Parlament Képviselőháza 2016. május 12-én jóváhagyta a földterületek beépítését korlátozó, illetve a beépített ingatlanok újrahaznosítását ösztönző törvénytervezetet. A jogszabály tartalma megfelel az EU azon célkitűzésének, hogy 2050 előtt teljes mértékben megszűnjön a termőföld területek új épületekkel, infrastrukturális létesítményekkel történő beépítése.

A jelenlegi 12,4 millió ha mezőgazdaságilag művelt területből 6,4 millió ha a szántó, amelynek közel felén gabonaféléket termesztenek. Az ültetvények területe is jelentős, 2,3 millió ha (olíva, szőlő, gyümölcsös). A rét-legelő 3,3 millió ha, a fennmaradó terület kertészet, energia ültetvény és egyéb. Az erdők területe kismértékben növekszik, jelenleg 11 millió hektárt borít erdő. Továbbra is alacsony viszont az erdők által termelt biomassza kihasználtsága: az európai 60%-os átlaggal szemben ez csupán 25-30% Olaszországban.

Az olasz mezőgazdaságban folytatódott a koncentráció, közel 33%-kal csökkent a mezőgazdasági vállalkozások száma (jelenleg kb. 1,5 millió aktív vállalkozás van). Nőtt viszont a mezőgazdasági vállalkozások által művelt átlagos földterület nagysága, ami mára eléri a 8,4 ha-t (az EU átlag 12 ha). Továbbra is meghatározó a családi gazdaságok szerepe.

A termőföld piacát a stabilitás jellemzi, mind a forgalom, mind az árak tekintetében. Egy hektár föld forgalmi értéke átlagosan 20-25 ezer euró, de az elhelyezkedésétől, a művelési ágtól, a talaj minőségétől, stb. függően az ár 5 ezertől akár 80 ezer euróig terjedhet.

2015-ben a mezőgazdaság (erdészettel és halászattal együtt) hozzáadott értéke 33,1 milliárd euró volt, ami a teljes GDP 2,3%-a. A 2014. évihez képest ez folyó áron 5,6%-os, volumenben 3,8%-os növekedést jelentett. Az élelmiszeripar (benne a dohány és az italok) hozzáadott értéke 25,4 milliárd euró volt 2015-ben, a teljes GDP 1,7%-a. Az élelmiszeripar GDP-hez való hozzájárulása folyó áron számítva 4,2%-al, volumenben 2,3%-al nőtt 2015-ben. 2015-ben a két ágazat együttesen 4%-ot tett ki a teljes GDP-ből.

A mezőgazdasági termelői árak 2015-ben kisebb (-0,5%) csökkenést mutattak, míg a termeléshez felhasznált input árak jelentősebb (-3,3%) mértékben csökkentek 2014-hez képest. Ez nagyban hozzájárult az ágazat jövedelmi pozíciójának a javulásához.

Az olasz mezőgazdaságban dolgozók aránya az összes foglalkoztatottnak 3,4%-a. A vállalkozások közel 99%-a családi munkaerőt (is) alkalmaz. Jelentős a külföldi munkaerő foglalkoztatása, több, mint 100 ezer külföldi munkást alkalmaznak, ami a mezőgazdaságban dolgozók közel 14%-át jelenti. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma is növekedett 2015-ben, mintegy 2,2%-al (az élelmiszeriparban 0,7%-al). A növekedés egyik oka a 2015-ben létesített több mint 20 ezer új munkahely, de jórészt a mezőgazdasági feketemunka elleni fellépés, a „kifehérítés” eredménye. Példaként említhető a Coop Italia üzletlánc, amely „Finom és legális” (Buoni e giusti) elnevezésű, az illegális munkaerő toborzás és a feketemunka ellenes kampánya részeként felhívta 7200 beszállítóját, hogy kérjék felvételüket a már működő „*Minőségi mezőgazdasági munka*” hálózatába. Az előnyökkel járó pozitív diszkrimináció mellett a mezőgazdasági és a munkaügyi tárca együttesen végeznek kiterjedt ellenőrzéseket és szigorúan szankcionálják a jórészt illegális bevándorlók által végzett feketemunkát.

A mezőgazdasági vállalkozók átlag életkora magas, az olasz kormány próbálja elősegíteni a generációváltást a mezőgazdaságban, ezért a 2015-ben tovább folytatódott, illetve bővült a 2014-ben meghirdetett „Campoliberi” („szabad föld” vagy „szabad pálya”) programja, ami a fiatal gazdák támogatásáról szól. *(kamatmentes kölcsön a 40 év alatti fiatal gazdák részére, a 18-35 év közötti munkavállalókat foglalkoztatók közterheinek csökkentése, stb.)* Az intézkedések első pozitív jelei már tükröződnek az ideai statisztikákban, az ágazatban foglalkoztatott fiatalok száma 2015-ben 16%-kal növekedett

2015-ben a mezőgazdasági beruházások 0,6%-al nőttek, a 2014. évi jelentős (-6,1%) visszaesés után. A mezőgazdaság jövedelmezősége 2015-ben az EU-28 átlagában 3,2%-al csökkent, de jelentős szóródást mutat a tagországok között. Olaszországban mintegy 6,2%-os növekedést regisztráltak.

Olaszországban mintegy 53 ezer gazda foglalkozik biotermeléssel, összesen csaknem 1,4 millió hektáron. Elsősorban a déli tartományokban népszerű a biotermelés, Szicília, Puglia, Calabria és Szardínia bio- művelésbe vont területe több, mint 750.000 ha. A biotermékek értékesítése terén Olaszország a 4. helyen áll Európában (1,9 milliárd euró értékű értékesítés). A teljes biotermék értékesítés 70%-a a nagy olasz és multinacionális kereskedelmi láncokban valósul meg. Egy erről szóló rendelet értelmében, a rövid ellátási lánc szellemében a kórházi, iskolai menzák üzemeltetői a beszállítók kiválasztásához speciális, a helyi mezőgazdasági-, halászati-és biotermelőket, vagy eredetvédett termékeket előállítókat előnyben részesítő feltételeket szabhatnak.

Olaszország jellemzője, hogy mezőgazdasági termékekből (alapanyagokból) importra szorult, feldolgozott élelmiszerek tekintetében pedig jelentős a kivitele. Mezőgazdasági termék és élelmiszer importja 2015-ben 42 milliárd euró volt, amelynek 69%-a az EU tagországokból származott. Az Olaszországba irányuló magyar agrárexport 770 millió értékű volt 2015-ben, ezzel Olaszország számára a 13. helyen vagyunk a származási országok sorrendjében. Az olasz agrár-élelmiszeripari termékek exportja 66%-ban szintén az EU tagországokba irányult. 2015-ben elérte a 37 milliárd eurót, ami 7%-os növekedést jelent az előző évhez képest. A kiemelkedő eredményeket részben a Milánói Expo-nak tulajdonítják. A szaktárca célkitűzése, hogy 2020-ra az ágazat exportja elérje az 50 milliárd eurót.

Az ambiciózus exportbővítési elképzelések elérését komoly kormányzati támogatás is kíséri: 2016-2018 között 70 millió eurót fordítanak az élelmiszer export promóciójára. Bevezettek egy "Rendkívüli Olasz Íz" („THE EXTRAORDINARY ITALIAN TASTE”) nevű új, közös megkülönböztető jelzést, amely a promóciós források koncentrált és célzott felhasználását is jelenti. A jelzés a közös fellépést szolgálja, egyedi termékeken nem lesz feltüntetve. Célja a „Made in Italy” olasz élelmiszerek (a teljes olasz agrárexport 74%-a) promóciója a nemzetközi kiállításokon, vásárokon, továbbá a kereskedelmi láncokban külföldön és belföldön. A "Rendkívüli Olasz Íz" jelzést a hagyományos és internet-alapú reklám és promóció részeként tekintik, ennek révén kívánják kiszűrni a hamisításokat („Italian sounding”) is. Minden külföldi piacon alkalmazni kívánják, különösen a legfontosabb

célszágokban: USA, Kanada, Brazília, Oroszország, India, Kína, Európa, Törökország és Ausztrália.

Említést érdemel az „Eataly” kezdeményezés, amely kistermelők kézműves jellegű termékeit a többlépcsős közvetítő kereskedelem nélkül, közvetlenül juttatják el a fogyasztóhoz. Ez egyrészt a kapcsolat-teremtés miatt fontos, másrészt így az árakat is alacsonyabban tudják tartani. Olyan kisvállalkozók piacra jutását segíti elő, akik kapacitás korlátaik miatt nem tudnak, de nem is akarnak a nagy supermarket láncok beszállítói lenni. A forgalmazott termékek többsége a hagyományos, egyes régiókhoz kötődő tipikus élelmiszerek közül kerül ki. Ezek nem feltétlenül OEM vagy OFJ termékek, a lényeg a minőség, a tipikusság, a különlegesség. Az Eataly stratégiai támogatójának, a Slow Food mozgalomnak a szerepe a beszállítók kiválasztásában garantálja a koncepció érvényesülését. Az Eataly létrehozásával azt próbálják bizonyítani, hogy a minőségi élelmiszerek fogyasztását nemcsak a jómódúak engedhetik meg maguknak. Ennek megfelelően az Eataly által forgalmazott termékek nem olcsók, de megfizethetők, és garantáltan magas minőségűek. Nem bizonyos fogyasztói rétegeket akarnak elérni, a mottójuk szerint a célcsoportjukba MINDENKI beletartozik. A cél azok számának növelése, akik tudatosan és egészségesen táplálkoznak, akik fontosnak tartják megismerni a vásárolt élelmiszerek származási helyét és akik értékelik a minőséget.

Az élelmiszer fogyasztás területén elmondható, hogy egy átlagos család 2488 eurós jövedelmét alapul véve, annak mintegy 17,5%-át, 436 eurót fordítanak élelmiszer vásárlására. A húsfélékre, zsírok-olajokra és üdítő italokra költött összegek minimálisan csökkenő tendenciát mutatnak, miközben az életmód változásával összefüggésben a készletekre valamivel nagyobb összegeket fordítanak az előző évhez viszonyítva.

Az olasz mezőgazdasági minisztérium felelősségi körébe tartozik a mezőgazdaság, a vidékfejlesztés, az élelmiszeripar, a halászat és az erdészet, valamint a növényegészségügy. Az állategészségügy viszont az Egészségügyi Minisztérium kompetenciája. A mezőgazdasági, élelmiszer és erdészeti politikák minisztere Maurizio Martina, 38 éves, Matteo Renzi 2014. február 22-én megalakult kormányának tagja.

A jelentősebb minisztériumi háttérintézmények az AGEA (Kifizető Ügynökség), az ISMEA (Mezőgazdasági és Élelmiszer Piacok Szolgáltató Intézet), CREA (Mezőgazdasági és Agrárgazdasági Kutatási Tanács). A háttérintézmények között az elmúlt időszakban jelentősebb összevonások, ésszerűsítések történtek (pl. a korábban önálló Erdészeti Szolgálat minisztériumi szervezeti egység lett).

Az olasz agrártárca számára fontos intézmény az ICQRF nevű, csalások és hamisítások elleni központi szervezet. 2015 évi jelentése szerint a 24.003 termelő 53.490 termékén elvégzett vizsgálat közel 80%-a az olívaolaj és a bor ágazatot érintette. 676 esetben végződtek a vizsgálatok termékek elkobzásával, 68 millió euró értékben foglaltak le mintegy 77ezer tonna terméket. Az ellenőrzések kiterjedtek az internetes kereskedelemre is. Az olasz agrártárca együttműködési megállapodása az eBay és az Alibaba cégekkel magában foglalja a csalások és hamisítások elleni fellépést is és ennek eredményeképpen 2015-ben 561 csalásra, illetve hamisításra derült fény. Az OEM jelzésű Parmiggiano Reggiano sajt esetében például havi 99ezer tonna hamisított termék forgalmazását sikerült leállítani. (Ez a mennyiség az Olaszországban hivatalosan előállított mennyiség 11-szerese.) Az eBay és az Alibaba cégekkel együttműködésben hatásosan sikerült fellépni továbbá több hamisított olasz bor, balzsamecet és olívaolaj márka hamisítóival szemben is.

2. Fontosabb olasz agrárpolitikai intézkedések

A Közös Agrárpolitika olasz alkalmazása

Olaszország a 2014-20-ra elfogadott Közös Agrárpolitikát egy elfogadható kompromisszumnak tekinti. Fontos vívmányként értékelik, hogy csak az aktív gazdálkodók kaphatnak támogatást. Olaszország kiegészítette a „fekete listát”, biztosítva, hogy a bankok, biztosítók, valamint a pénzügyi és ingatlan társaságok ki legyenek zárva ebből a körből.

A 2014-20 közötti időszakra Olaszország gazdálkodói mintegy 19 milliárd euró közvetlen támogatásra jogosultak. Ebből 11 milliárd eurót alaptámogatásra, 5,7 milliárd a zöldítésre, 193 milliót a fiatal gazdák támogatására, 2,1 milliárd eurót pedig a termeléshez kötött támogatásokra fordítanak. A KAP végrehajtását illető nemzeti döntések közül fontos olasz prioritás a fiatal gazdák támogatása, amelynek keretében 5 éven keresztül 25%-al növelik a fiatal gazdák közvetlen támogatását. Olaszország a közvetlen támogatások tekintetében az ország egész területét egységesnek tekinti

Az ún. „belső konvergencia” kapcsán Olaszország a támogatási különbségek 2019 utáni fenntartását és fokozatos csökkentését jelentő Ír Modellt választotta.

A támogathatósági küszöbököt illetően Olaszország a jelenlegi minimális szintet (100 euró, illetve 0,3 hektár) megemelte 250 euróra (2015-16-ban), illetve 300 euróra (2017-től), amely szintek alatt nem fizetnek ki támogatásokat.

Olaszország nem él az első hektárok többlet támogatását jelentő ún. redisztribúció lehetőségével, viszont alkalmazza a támogatási felső határ fölötti szintek esetében az elvonásokat. A 150.000 euró feletti támogatások esetén a csökkentés 50%-os. A csökkentés utáni támogatási összeg 500.000 eurót meghaladó része esetében az elvonás 100% (Capping). Számítások szerint az intézkedés Olaszországban viszonylag kevés gazdálkodót érint negatívan, de mindenképpen pozitív hatása lesz a feketemunka „kifehérítésére”, mivel a munkabérek és közterhek levonhatók a támogatás összegéből.

A termeléshez kötött támogatások által kedvezményezett szektor elsősorban az állattenyésztés (szarvasmarha, juh, kecske, bivaly). A növénytermesztésben a támogatott ágazatok: az olíva, a cukorrépa, a dohány és a burgonya.

A vidékfejlesztés (II Pillér) keretében Olaszország a 2014-20 időszakban 10,4 milliárd euró, azaz évi csaknem 1,5 milliárd euró forráshoz jut. Ebből mintegy 60 millió eurót a nemzeti vidékhálózatra fordítanak, a többit a tartományok önállóan, az Európai Bizottság által jóváhagyott vidékfejlesztési terveik keretében költenek el.

Az olasz Agrárpolitikai Minisztérium, az Olasz Bankárszövetség és az AGEA kifizető ügynökség keret-megállapodást írtak alá a gazdáknak járó 2016-os uniós támogatások bankok általi megelőlegezéséről. Ennek értelmében a bankok a támogatási összegek legalább 70%-t előre folyósítják a jogosult gazdáknak.

Az agrárágazat egyszerűsítése, a felesleges bürokrácia megszüntetése az olasz agrártárca számára fontos prioritás.

A tejkvóta megszűnés hatásai

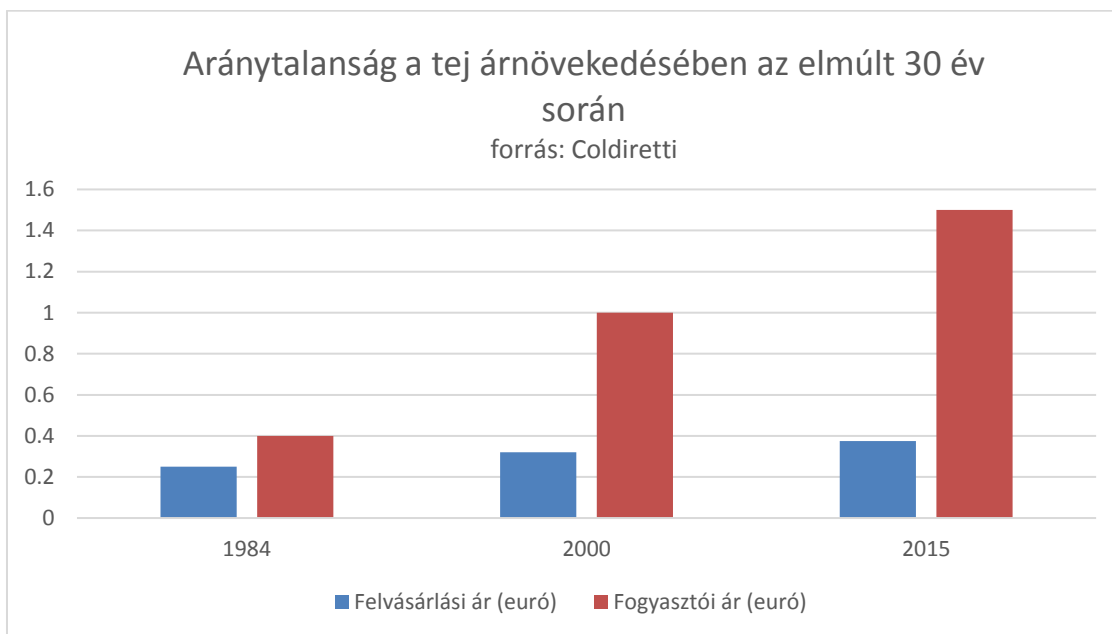
Olaszországban az EU-s tejkvóták 1984-es bevezetése óta jelentősen átalakult, koncentrálódott a tejtermelés. A 90-es években még közel 180 ezer telepen tartottak tejtermelés céljából tehenet, ma a tejtermelő istállók száma 36 ezer körül van. Olaszország tejtermelése mintegy 11 millió tonna évente, ehhez járul közel 9 millió tonna import, az élelmiszeripar és a belső fogyasztás igényeinek kielégítése céljából. Az olasz tejtermelő gazdák számára komoly problémát jelentett a kvóta túllépése, az elmúlt évtizedekben közel 4,5 milliárd euró (!) büntetést róttak ki rájuk. *(Ennek egy része elévült, egy nagy részét pedig a gazdák helyett az olasz állam fizette be. Ez utóbbi viszont tiltott állami támogatásnak minősül, amit az EU szankcionál.)*

A tejkvóták megszűnésével az EU-ban lehetőség nyílt a termelés felfuttatására, számos olasz tejtermelő azonban elégedetlen, komoly veszélynek tekintik a kvóták megszűnését, aminek

következtében növekvő mennyiségű, olcsó tej érkezik az országba, Németországból, Ausztriából, Magyarországról, Lengyelországból és Litvániából. A gazdák szerint ezek az országok a versenyképesebb, olcsóbb termékekkel ellehetetlenítik az olasz tejtermelők helyzetét, akik közül sokan a termelés felfuttatása helyett inkább felhagynak a termeléssel.

Olasz álláspont szerint a kialakult nemzetközi tejpiaci helyzet sürgős intézkedéseket igényel, de a tárca vezetése nemzeti hatáskörben is tett fontos lépéseket. *(Kvóta-túllépés miatti büntetés kamatmentes részletekben történő befizetésének lehetővé tétele, a tej termékpálya szereplői közötti szerződéses kapcsolatok erősítése, a „hazai” tejfogyasztás ösztönzése, UHT tej a rászorulóknak, eredetvédett termékek gyártásának, fogyasztásának és exportjának ösztönzése, stb.).* Egy legújabb, további intézkedésként az olasz kormány rendeletet hozott a tej és tejipari termékek származásának címkén történő kötelező feltüntetéséről, amelyet a kísérleti bevezetése előtti engedélyezés céljából megküldtek Brüsszelbe. Ennek alapján a fogyasztók tájékoztatást kapnak a fogyasztói- valamint a tejtermékekhez használt tej eredetéről. (Az élelmiszer feldolgozók természetesen nem támogatják a kezdeményezést.)

A fentiek is jól mutatják az olasz tej termékpálya szereplők közötti feszültséget, amelyet a Coldiretti gazdaszervezet az elmúlt 30 év árváltozásainak aránytalanságáról készített alább grafikonnal is érzékeltetni próbált.

Amint az ábrából látható, az állattartóknak a tejért fizetett ár alig több, mint 10 euro centtel növekedett az elmúlt évtizedekben (30-40 %-os növekedés), míg a fogyasztói ár ugyanebben az időszakban 1,1 euróval, azaz több, mint háromszorosára nőtt. A tej árbevétele a magas tartási, takarmányozási költségek miatt sokszor nem fedezi a közvetlen költségeket sem.

Eredetvédelem

Az eredetvédett termékek előállítása és forgalmazása Olaszország számára továbbra is fontos prioritás, több szempontból is. Egyrészt ezt tekintik a megfelelő válasznak a globalizáció kihívásaira, a szabad kereskedelem térhódítására, nem véletlen, hogy a téma a TTIP keretében is „vörös vonal” az olaszok számára. Másrészt a minőségi, földrajzi területekhez köthető tradicionális termékek promóciójának is hatékony és sikeresen alkalmazott eszköze. Ezen a téren az EU-n belül Olaszország vezető helyen áll, 835 eredetvédett termékkel (523 bor, 284 élelmiszer, 39 szeszes ital). A közelmúltban szigorították az eredetvédett élelmiszerek hamisításának ellenőrzését és büntetési tételeit. (2 évig terjedő elzárás, 20.000 euróig terjedő pénzbüntetés).

Az EU-s eredetvédett (OEM és OFJ) minőségi termékek népszerűsítését egy promóciós kampány szolgálja a kiskereskedelmi láncokban, összekötve a fogyasztók tájékoztatásával.

Az EU-s eredetvédelmi rendszeren túl léteznek Olaszországban az ún. „kollektív márkajelzés” kategóriák is, amelyeket a helyi, regionális termékek egy részére alkalmaznak. Ezeket általában vagy a helyi, regionális önkormányzatok, vagy a kamarák helyi szervezetei, illetve egyes nemzeti parkok kezdeményezik és ők a márkajelzés tulajdonosai is. A helyi termékek népszerűsítésében élen jár a Coldiretti agrár-érdekképviselő. A szervezet egyik említésre méltó kezdeményezése egy öt pontban összefoglalt petíció, melyet Róma polgármesteri székére jelölt politikusoknak szántak megfontolásra (GMO mentesség, bio-ételek a menzákra, a termőföld csökkenés megállítása, kerületenként östermelői piac létesítése, közösségi konyhakertek létrehozása.)

3. Kétoldalú agrár- és élelmiszer kereskedelem

Az olasz élelmiszergazdaság egyik fontos sajátossága, hogy mezőgazdasági termékekből (alapanyagokból) importra szorul, feldolgozott élelmiszerek tekintetében pedig jelentős a kivitele. Ilyen vonatkozásban Olaszország és Magyarország évtizedek óta egymást kiegészítő profillal rendelkeznek. Az Olaszországba irányuló magyar agrárimport 770 millió értékű volt 2015-ben, ezzel a 13. helyen vagyunk a származási országok sorrendjében. Magyar szempontból viszont Olaszország hosszú évek óta az első néhány ország között szerepel. Az olasz cégek Magyarországot, a magyar vállalatokat hagyományosan természetes partnerüknek és versenyképes beszerzési forrásnak, mint kiváló minőségű alapanyagokat és félkész termékeket szállító partnernek tekintik. A főbb exportcikkeink a gabona, kukorica, élő- és vágott állat, nyers tej, hordós méz. A **magyar importot** illetően Olaszországból főleg

feldolgozott élelmiszerek (kávé, édesipari termékek, száraztészta, olíva olaj, üdítő italok, stb.), valamint a gyümölcsfélék (szőlő, kiwi, őszibarack) érkeznek, továbbá innen származik a mezőgazdasági gép importunk nagy része is. Jelentős továbbá a lédig bor importunk is, bár az utóbbi években csökkenő tendenciát mutat. Az olaszok az export stratégiájuknak megfelelően jelentős erőfeszítéseket tesznek a gasztronómia eszközein keresztül is a „Made in Italy” élelmiszerek népszerűsítésére. Hatásosak továbbá a multinacionális kiskereskedelmi láncok (Auchan, Tesco, Lidl, stb.) által Magyarországon is megrendezett olasz napok, vagy például az „ITALIAMO” termékkör promóciója.

Magyar vonatkozása miatt is említésre méltó, hogy az egyik nagy olasz borexportőrnél jövedéki adó visszaélést tapasztaltak, ezért 2015. júniusban lefoglaltak 310 ezer hektoliter bort és mustot valamint több ezer tonna, hamisításhoz felhasznált kristálycukrot, összesen mintegy 30 millió euró értékben.

Az Olaszországba irányuló magyar agrárexport egyik fontos része az élő állatok kivitele. Az ennek kapcsán időnként előforduló állategészségügyi problémák kezelésében a két ország illetékes hatóságai között az együttműködés harmonikus, a mezőgazdasági attaséi hivatal szükség szerinti segítő közreműködésével. Ezen a területen a korábbiakhoz képest általában javult a helyzet, kevesebb megkeresés érkezik az olasz állategészségügyi hatóságtól a Magyarországról érkező élő állat szállítmányok szabálytalansága miatt, azonban az illegális kiskutya behozatal időszakosan (elsősorban a karácsonyi illetve húsvéti ünnepek idején) továbbra is problémát okoz és olyankor az olasz média előszeretettel veszi a témát napirendre.

Magyarország számára a jelenlegi alapanyag és félkész-termék szállító státuszunk szinten tartása vélhetően a közeljövőben is szükséges lesz. Emellett mindenképpen fontos lenne a magas minőségű, feldolgozott, nagy hozzáadott értéket jelentő tipikus, hagyományos magyar specialitások, prémium kategóriás élelmiszerek, valamint Hungarikumok (szalámi és kolbászfélék, paprika, kiszerezett méz, libamáj, tokaji bor, más minőségi borok, pálinkafélék, Unikum, stb.) bevezetése az olasz piacon. Ez természetesen jelentős pénzügyi és szakmai befektetést jelent, megtérülése viszont csak hosszabb távon várható.

Több éves előkészítő munka után idén május 20-án Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter felavatta Mezőtúron a 330 millió forintnyi, magán és önkormányzati beruházással létrehozott, olasz-magyar tulajdonú tejtermelő bivalytelepet, ahol hamarosan megkezdődhet a mozzarella gyártás is, elsősorban a magyar, később esetleg külföldi piacokra is.

A Külgazdasági és Külügyminisztérium szervezeti átalakulását követően a Nagykövetségen kettő, a Milánói Főkonzulátuson egy külgazdasági attasé tevékenykedik. Munkájukban fontos prioritás az élelmiszeripari termékek, biotermékek és Hungarikumok bemutatása, a magyar exportnövekedés elősegítése, beszállítási lehetőségek feltárása. A velük való folyamatos együttműködés alapvető fontosságú, az elmúlt év során számos közös rendezvényt tartottunk.

2016. április 10-13. között rendezték Veronában a Vinitaly ötvenedik, jubileumi kiállítását, valamint ezzel párhuzamosan két további, szakmai szempontból kapcsolódó rendezvényt, a SOL/Agrifood kiállítást (extraszűz olívaolaj és a delikatesz jellegű, prémium élelmiszerek) és az Enolitech szakkiállítást (szőlészeti és borászati technológiák). A Vinitaly utolsó napján, április 13.-án Agrárminiszteri Fórumot szervezett az olasz mezőgazdasági minisztérium az európai bortermelő országok delegációinak részvételével, melyen a magyar delegációt Gál Péter, az FM helyettes államtitkára vezette. Sajnálatos módon a Vinitaly-n, többirányú erőfeszítéseink ellenére, Magyarországról nem volt sem egyéni, sem közösségi stand.

A jövőben mind szakmai, mind gazdasági-kereskedelmi, valamint turisztikai és országimázs szempontból is fontos lenne az olasz mezőgazdasági és élelmiszer vásárokon való magyar közösségi és céges részvétel.

4. Környezetvédelem

A tárca hatáskörébe tartozik a vízgazdálkodás, a víz- és levegő tisztaság (szennyezés), a hulladékgazdálkodás, az energia, a klíma, a természetvédelem, a területfejlesztés, valamint a tengeri környezetvédelem. Gian Luca Galletti (55 éves) a környezetvédelmi miniszter, a jelenlegi kormány megalakulása (2014. február 22.) óta.

A miniszter szerint „a zöld gazdaság Olaszországban már valóság és egyre inkább a fellendülés húzóágazatává válik”. Az olasz kormány az iparra is vonatkozó célkitűzése, hogy az egész gazdaságot a lineáris gazdasági rendszerből átalakítsa zöld gazdasággá. „Az új évezred cirkuláris gazdasága nem pazarol energiát és kevesebb hulladékot termel”.

Az elmúlt évtizedben Olaszországban a megújuló energiatermelés jelentősen növekedett (+87%, de egy rendkívül alacsony szintről), mely növekedés a napenergia, a szélenergia és a biomassza nagyobb mértékű hasznosításának köszönhető. Jelenleg az ország teljes energia felhasználásának 22%-a származik megújuló energiaforrásokból.

Olaszországban 2008 e il 2012 között a védett területek (természetvédelmi területek, nemzeti parkok, stb.) aránya 20,6%-ról 21,2%-ra nőtt, a teljes terület százalékában kifejezve. Az EU átlagában ez az arány 17,2%.

2015 október 21-én elfogadta a Szenátus a mezőgazdasági és élelmiszer célú biodiverzitás védelméről szóló törvényt.

A Nápoly-Caserta környékén felhalmozott hulladék ártalmatlanítására és a hulladék hegyek által szennyezett talaj meliorációjára is törvényt fogadtak el 2015-ben. A következő 3 éves időszakban erre a célra 450 millió eurót szán a törvény idevágó rendelkezése.

Gian Luca Galletti részt vett a Cop21 Klímaváltozási Megállapodás aláírási ceremóniáján New Yorkban, ahol kétoldalú találkozók keretében környezetügyi illetve fenntartható fejlődési együttműködési megállapodást írt alá a Cop22 megrendezését elnyerő Marokkó környezetügyi miniszterével, valamint a perui és lesothói kollégájával. Találkozott továbbá számos kis szigetország (Vanuatu, Maldív-szigetek, a Salamon-szigetek) delegációjának vezetőjével. A COP21 nyitónapja előtt pár nappal az olasz környezetvédelmi miniszter aláírta a Slow Food mozgalom „*Ne együk meg a klímát!*” petícióját.

A Föld napját Rómában a Villa Borghese-ben felállított „Falu a Földért” elnevezésű, 3. alkalommal megrendezett több napos kulturális, ismeretterjesztő, tudományos és szórakoztató eseményekben gazdag rendezvény kísért. A szokásos környezetvédelmi kérdéseken túl új témák is bekerültek a programba, mint az ezzel szorosan összefüggő legalitás, az állampolgári szerepvállalás és a menekültkérdés.

A 2015. év egyik kiemelkedő eseménye Olaszországban a 2015. május 1. és október 31. között megrendezett Milánói Világkiállítás. A Magyar Pavilon szép, egyedi kivitelű és a látogatók körében népszerű volt. Az FM részéről több miniszteri és államtitkári delegáció járt az Expo-n, illetve felkereste a Magyar Pavilont. A környezetvédelmi tárca támogatja az EU „körkörös gazdaság” kezdeményezését, ennek keretében kiemelt figyelmet szentel az élelmiszer veszteségek és az élelmiszer pazarlás elleni küzdelemnek. A tárca koordinálta a tárgyban készült Bolognai Carta-t, amit a Milánói EXPO-n kiadott „Carta di Milano” című dokumentumba építettek be.

A „Carta di Milano” az állampolgárokhoz, az intézményekhez, szervezetekhez szól és gyakorlatilag az EXPO „örökségének” szánták. 19 nyelvre lefordították, így közel 3,5 milliárd potenciális olvasóhoz eljut. A Carta fő mondanivalója az egészséges, biztonságos és

megfelelő minőségű, tápláló élelemhez való jog (mint alapvető emberi jog) biztosítása mindenki számára, valamint az élelem előállításának (elsősorban környezeti) fenntarthatósága. Fontos eleme az élelmiszer és ivóvíz pazarlás elleni küzdelem, a termőtalajok védelme, a természeti erőforrásokat érintő beruházások szabályozása, a helyi vidéki közösségek védelme, az élelmiszerekkel kapcsolatos oktatás-nevelés, az illegális és gyermekmunka elleni fellépés, valamint a vidéki, mezőgazdasági kistermelők, családi gazdálkodók számára a megfelelő jövedelem biztosítása. A Carta célja ezen kívül a biodiverzitás, a tengeri ökoszisztéma megőrzése, az állatjólét követelményeinek a betartása, felhív az energia, a víz, a levegő és az élelem dinamikus kapcsolatára, az ezekkel a forrásokkal való megfelelő gazdálkodás érdekében, egy hosszú távú stratégia mentén.

A beszámolási időszak kiemelkedő eseménye volt Ferenc Pápa új enciklikájának (Laudato Sí) megjelenése, amelynek főbb témái a klímaváltozás, a fenntarthatóság és a környezet megóvása. A dokumentumról külön összefoglaló anyag készült.

Ferenc pápa enciklikája és az agroökológia összefüggése volt a témája egy konferenciának, amelyet október 31-én, a Szent Lőrinc bazilika tanácstermében rendeztek. A téma a pápai levélben foglaltak szerinti agroökológiai megközelítés alapján nemkívánatosnak tartott GMO, valamint a növényvédő szerek emberi egészségre és a környezetre gyakorolt negatív hatásainak vizsgálata és a jogi lehetőségek áttekintése volt. Ennek megfelelően szakorvosok, alkotmányjogászok, génmegőrzéssel foglalkozó szervezetek, hatósági ellenőrzést végző intézmények képviselői, valamint az ISPRA kutatóintézet munkatársai voltak az előadók. A szervezők – az Alaptörvényben garantált GMO- mentességünk elismeréseként – külképviseletünket is felkérték egy előadás megtartására.

Az olasz és az EU elnök luxemburgi környezetvédelmi miniszter a párizsi COP21 klíma csúcsra való felkészülés részeként magas szintű megbeszélést kezdeményezett az EU tagországok környezetvédelmi miniszterei számára, a környezeti fenntarthatóság témakörében. A program keretében Ferenc Pápa audiencián fogadta a résztvevő delegációk vezetőit, ahol a "Laudato sí" pápai enciklikában is megfogalmazott környezetvédelmi témákban osztotta meg a gondolatait a megjelentekkel. Magyarországot V. Németh Zsolt államtitkár képviselte.

5. Összegző észrevételek, javaslatok

Az olasz eredetvédelem mellett az élelmiszer promóció rendszere is meglehetősen fejlett Olaszországban. Célszerű lenne az FM-ből szakértői és/vagy vezetői delegáció látogatása az olasz eredetvédelem rendszerének alaposabb megismerése, valamint a piacra jutás és az élelmiszerek promóciója terén az olasz tapasztalatok (pl. Eataly) tanulmányozása céljából.

A magas minőségű, feldolgozott, nagy hozzáadott értéket jelentő tipikus, hagyományos magyar specialitások (prémium termékek, Hungarikumok) bevezetése az olasz piacon. Ezek tervezéséhez, finanszírozásához az érintett hazai intézmények (FM, KKM, MNKH, AMC, stb.) közötti együttműködés szükséges. A végrehajtást a külképviselet minden rendelkezésére álló eszközével segíti.

Róma, 2016. július 31.

Készítette: Kálmán Zoltán tanácsos, mezőgazdasági és környezetügyi szakdiplomata